

ORADEA-MARE (N.-VÁRAD)

21 august st. v.

2 septembrie st. n.

Ese in fiecare duminică

Redacțiunea:
Strada principala 375 a.

Nr. 34.

ANUL XXX.

1894.

Pretul pe un an 10 fl.

Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.

Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei.

Milogul.

Cîntul de toamnă, rece și umed, tine în rămășițele
strunzelor sărcite, prinse în crăcile copacilor din
lunca Vitanului.

In albia sa incovoătă și turtită
la maluri, Dîmbovița își mână li-
niștit apa turbure, galbenă, și p'a-
locurea pătată cu suvițe de sânge în-
chiegat, supte din talpa zalhanalei. Du-
hore grăsă năbusăscă în aerul ingreueat
d'o bură rece și désă, ce, fără să prindă
de veste, moe și umflă pămîntul, se li-
peșce și-i curge pe obrajii, și te ia cu
răcori în tot lungul trupului.

Stolurile de ciori se răsfiră, se amestecă, se gonesc, croncă, și s'abat
păcură pe hârcele albe de bivoli și de
boi, imprășciate pe netazișul ruginiu
din fața zalhanalei.

D'a stânga apei, cam cât prinde
ochiul, dincolo de hanul din răscruci,
stă casa lui Căliman potcovarul, mai
mult fășii și petece de pămînt galben
decât văruelă; pornită pe spate, cu ola-
nele de pe coperiș zobite și mucede,
impănate cu mușchiu, și mai sus, spre
crăstă, și cresc două urechielnițe cu
soldii groși și verdi. Pe prispa ferită de
strășina lată, plină cu scule, cu trăce și
cu câte zdrențe tôte, sade în colacul
piciorelor Căliman potcovarul. Negru,
uscat și ars în obrajii, cu ochii mari și
albi; cu lulăua stinsă și pleoștită într'o
parte a gurei; când pisăe aruncă scrumul
în sus, și-si desvelescă, din bu-
zele mari și din barba și mustătile că-
runte și înbăcsite de cenușe, dintii sei
lați și petrecuți pe din două c'o largă
strungăreță. Părul, muiat în unt-de-
lemn, și cărlonțeză pe grumajii soiosi.
Cămasa lui, petec de petec, strinsă la
 mijloc într'o curea impodobită cu na-
sturi galbeni, și cade în voie pe umărul
drept.

Raluca, tiganca lui, stă ghemuită
într'un colț al prispei. Gola pustă, și

cocoloșașce gleznele sub o pătură murdară. Sînu-i slab
și móle i-aternă în gura unui copil ce suge cu sete,
umflându-și bucile galbene.

Căliman, infigîndu-și pipa în brâu, scosă din pôla

PORUMBITA VESELĂ

cămașei un clondir cu rachiū, băut pe jumătate, și-l aduse la gură.

— Iar gâlgâi, Călimane, disse Raluca, și ierba vine, și copiii-si risipiti în streini.

— Eh, las' să vie, las' să fie, response Căliman, și-si scutură pletele, și începă să rîdă, și se bătu în pept, scoțând din gălejul seu umflat, un *eh* fieros și vesel.

— O să-ți bei cămașa din spate, o să-ți bei pielea de pe șase, o să-ți bei mintile, mormâi Raluca, și-si zguduști copilul, rupându-i tîță din gură.

— Ale mele sunt tôte, las' să le bău.

— O să ajungi risul tiganilor.

— Fa Raluca, te rup în doue bucăți, ați de duminecă, response mâniat Căliman, și scosă din mânica largă care i se strinse în umăr, o mână numai muschi, vine și păr. Apoi o aduse cu binisorul pe clondir, mai incigînd zdravăn de două ori, și-l intinsă Raluchei, dicându-i blajin:

— Na și tie, bă și tu cătea, bă și tu scorpie cu pui, că eu te bat și tu me sorbi.

Raluca apucă clondirul și, după ce bău, iar bombână:

— De năr fi ologul care să cânte din mahala în mahala și să-ți milogescă mămăliga și saramura ai piețicăloșia lumii.

— Eh, să milogescă, că eu l'am găsit, eu l'am crescut.

— L'ai crescut da, dar i-ai luat picioarele, response Raluca inchinându-se.

— Să taci, Raluca, strigă Căliman, sărind în sus; dar cât eră de mare se cătină pe picioare, se rădăma de zid, supse cea din urmă înghițitură de rachiū, ofă, și uitându-se lung în ochii nevesti-sei și disse repede:

— Uite aşă, măcar să crăpi, o să-ți dic ursuico p'alui Sotir, până s-o călugări dimonul.

Ochii lui Căliman se turbură; ca o pielită gălbue i se poșghi pe albul lor; se lasă móle, cu mânele intinsă cruce pe zidul cociobei, și după ce bolborosi căteva cuvinte pripite, izbăi cu piciorul clondirul gol și-l făcă cioburi, și de-odată începă să dărdăpe pe picioare în chip de joc și de veselie. Și-si plecă capul în jos, aducând gâtul într'o parte; și-o învertiță mărunt, apăsând mai mult pe un călcăi; se plecă de mijloc, bănanăea cu mânele moi în giurul trupului, turuindu-i gura într'un cântec mărunt par că fi fost o tobă care bate în depărtare la mezat.

Dar glasul i scădu, cântecul își micșoră repediciunea, răsuflarea și pufuia greoie, picioarele îi depără zăpăcit un soi de joc fără nici-o noimă.

Raluca își privia mărmurită tiganul; îl apucase din băutură; și eră reu de nu vedea înaintea ochilor: da cu ce apucă, spărgea pe or-ce punea mâna; într-o di a dat d'a azvârlita cu copilul; într-altă betie a înghițit doi cărbuni aprinși și-a vrut să s'arunce în puț, strigând că îl luă gura că i s'a aprins burta.

— Hai, măi Călimane și te culcă, nu mai zobi pămîntul de pomană, i disse Raluca cu sfîrșit.

— Să dorm ai? să dorm, response el, să te scoli cătea și s'aprinđi jarul în vatra folelor; ai să munceșci cu mine că te svînt.

— Poi, e păcat, Călimane, că e sfânta duminecă, — te trăsnește ăl de sus, — ingâna Raluca punând căteva borfe peste copilul ei care adormise cu un deget în gură.

— Nu e păcat, să te scoli mamornito, că te ia «iacă-cine», strigă Căliman, înățând un baros pe care

abiă îl ridică în sus; nu e păcat, ar fi păcat dacă răchiu și mămăliga ne-ar da-o Sânt Ilie și Dumnezeu.

Și-si petrecu mâna pe după mijlocul Ralucăi, și neizbutind să o ridice în brațe, o ciupi de câteva ori, — și cu ea de mijloc, jucând intruna, se afundă în intunericul fără fund al fierăriei.

Fumul de bură se deslegă într-un cernut de plăe măruntă și désă. Dela pămînt la cer intunecimea eră una, posomorită, adâncă, negră, că n'ai fi zărit la doi pași, că nu și-ai fi găsit ochii și gura. Numai cără miédă-nópte, scăpară tremurător cete-un fulger roșietic, și copacii, în șiruri negre, se zariau jucând o clipă, acolo unde lunca rotogolită a Vitanului părea că se impreună cu bolta cerului. Dar întreg pămîntul, după aceste slabe licăriri, cari desfăceau perdelele intunecimei, se scufundă în nemărginirea negră și mută a nopței.

Pe aşă vreme folele din șatră pufuiră în grămu-juea de cărbuni cari rînjiră roșu și începură să jóce, aruncați de suflarea greoie, regulată și somnorosă ce esia pe țevile de fer. Scânteale, în cîrduri de stelușe, troșnău și plutind câtva în neșcirea intunericului se stingeau una după alta, ca niște ochi de pisoi cari cli-pesc în fundul supatului.

Ai fi crezut că întréga lume să dus de veci pe copca intunericului, dacă în ropotul ploii, ce cădea de astă-dată nemiluit, nu s'ar fi audit ocările lui Căliman și scărțitul ascuțit al unui cărucior ce se apropiă de pragul potcovăriei.

— Vine, săracul de el, milogul, și-o fi rebegit de plăe, că e gol ca un deș, ca un copil de trei ani. Așă îngâna în fundul intunericului, Raluca, care s'atârnă de lanțurile folelor.

— Mai bine să vie mort, decât cu mână gălă, response răgușit Căliman, botezând cu prafitoră imbuibătă de apă, cărbunii cari își atîtau din ce în ce flacările lor albăstrii.

Satunci s'audă în vecinătatea pragului o jale de vioră, și-un glas de cerșetor: par că fi fost un om care cântă în vis. Ai fi jurat că e vîntul care-și colindă vuful. Te-ai inchinat de spaimă ca nu cumva năoptea să fie vr'o altă ființă cu dureri omenești. Ací se innecă glasul, ce tremură ca de fiori, și viora s'audiă limpede și puternic, ací glasul se deșteptă și incurcă cuvinte ciudate iar viora își zbîrnă usor cîrdele sale ciupite.

Când căruciorul se opri în pragul fierăriei, tărît de o fată ca de 12 ani, cântecul se stinse, și la flăcările cărbunilor ce se incinseră, se zări în drîcul căruciorului, infăsat în scutece de zăblău, o frântură de om, un om dela mijloc în sus, care ținea într'o mână uscată gâtul lung al unei viori iar în cealaltă arcusul încrucisat pe peptul seu leorcă de plăe.

Si într-o clipă Căliman se repeză în prag, ca un om mort de sete când se aruncă la vr'un izvor, și-i intrebă pripit, și reu și vesel, de nenumărate ori:

— Ehi! hai? ce-ati adus? Cum v'a fost diua? V'a mers în tîrg? Ati dat de omeni? N'aveți gură? Ce mormăti? Deh! Ve țineti mari cu banii în pungă. Umpleți mâna, colea, la bicu! Orbul Olănitei a adus dela tîrg trei sfanți și e cu fluerul și nu știe decât două cântece!

Iar după aste vorbe, Căliman, impleticindu-se pe picioare își încordă mânila, luă pe sus căruciorul și-l trînti jos, în șatră, în dreptul cărbunilor acoperiți c'co pară vie și albă.

(Finea va urmă.)

DELAVRANCEA.

Me iubiai . . .

Me iubiai cu nedormire, te-am fost prins!
Tu băet, și eu copilă, gând aprins
Ochiul teu eră pe mine când eram,
Glasul meu sună în tine când lipsiam.

Până în tainele ascunse am cetit —
Eu șcieam ce e durerea de iubit,
Cu ochire de șiréță te priviam
Tu băet și eu copilă când eram.

A fost flori, a fost lucire pe al teu cer
Un moment de iutrișare de himeri,
Adi me mir cum de vr'odată ai iubit,
O simțire delicată ţ-a lucești!

ELENA VORONCA.

Nervii Căpitanului.

Comedie în trei acte de E. Labiche și Ed. Martin.
(Urmare.)

ACTUL AL DOILEA.

Un salon, trei uși în fund ce lasă se vădă alt salon; candelabre; la dreptă un cămin; o ușă la stânga.

Scena I.

Dna de Guy, Lucia.

Dna de Guy (privind ciasornicul.) 9¹/₂! Invitații noștri trebuie să încăpătă a se adună.

Lucia. Tremur când gândesc c'am să văd întrând pe dl Magistan... căci încă nu i-am dat de scire.

Dna de Guy. N'am putut cu nici un chip să redactăm scrisoarea...

Lucia. Cu tôte c'am inceput șese.

Dna de Guy. E ceva prea greu... Mie... nu-mi place să necăjesc pe ómeni.

Lucia. Dar totușă va trebui să-i spunem că eu me mărit cu vărul...

Dna de Guy. Mi-a venit o idee... Am să rog pe amicul nostru dl Derigault, să se insărcineze cu această misiune delicată...

Lucia. Dar are să voiescă el?

Dna de Guy. Astă-l privește pe dênsul... el este epitrop.

Lucia. Da, el îi epitrop... Atât iată și vărul...

Scena II.

Aceiași, Horațiu (în ținută de bal.)

Horățiu. Ați dar e superb aici! Bună séra mătușică! Bună séra verișoră! (Privind-o) Ați iată o toaletă fermecătoare! Cât ești de frumosă!

Lucia. Credeți?

Dna de Guy. Dar eu, cum me găsești?

Horățiu. Și dă de-asemenea ești fermecătoare... îmi fac efectul unei frumosă serii de vără... Darlă rândul meu trebuie să ve intreb, — cum me găsiți pe mine? Șede șase ore destul de bine fracul și jileta unui militar?

Dna de Guy. Nu tocmai reu! nu tocmai reu!

Horățiu. Și cu tôte aceste nu m'am imbrăcat în

asă zdrențe dela 1851. Asă că-mi pare pozaș cu totul... mi se pare că m'am prefăcut de-odată, într'un advocat.

Dna de Guy. Te vei obișnui cu incetul!

Lucia (dând un tipăt.) A!

Horățiu. Ce e?

Lucia. O cravată negră! verișorul a pus o cravată negră!

Horățiu. Ei și?

Dna de Guy. Da — și eu nu luasem séma?

Horățiu. Cum? cravata negră nu-i de ordonanță?

Lucia. Dar nu, dle; la bal se pôrtă cravata albă

... Du-te degrabă și pune o cravată albă...

Horățiu. Dar vedi că...

Dna de Guy. Ce?

Horățiu. Mi-i temă să nu semeni a om serios.

Dna de Guy. Vei semenă a peșitor... iată totul.

Horățiu. Iată un argumeet care me hotărășe...

Apropo! ati făcut cunoscut concediul tinerului phenomen dela Podul Turcului?

Lucia. Mătușica n'a îndrăsnit.

Horățiu. Atunci, me insărcinez eu.

Dna de Guy. Ba nul — te opresc... cine știe ce-ai fi în stare să dici.

Horățiu. Eu?... am să fiu în stare să-i dic: «Tinere, — nimene nu te vré aici, — fă bine de spăla putină!»

Dna de Guy. Ați Fórte politicos... Dar eu aştept pe dl Derigault ca să-l rog să se insărcineze cu acăsta.

Horățiu. Cum vei voi, — numai să te cam grăbești mătușică...

Dna de Guy. N'ai grija... Chiar în astă séra... Dar voi să văd cum s'a aranjat florile... Tu, du-te și-ți pune cravată.

Lucia. Cea albă.

Dna de Guy. Vino, Luciol (Ele es.)

Scena III.

Horățiu, apoi Bernard.

Horățiu. Haide! să dăm ascultare femeilor! (Bernard intră, cu un surtuc cam larg; Horățiu îl privește suridând.) Ați iată-te, în sfârșit...

Bernard. Da, căpitane!

Horățiu. Dar brațul teu cum merge?

Bernard (fórte fericit.) Me pișcă mereu!

Horățiu. Sérmane băet! — asta nu-i vina meal!

Bernard. O! nici nu me plâng... din potrivă... aș voi să me... pișce viéta intrágă.

Horățiu. Stângaciu ce esti... să nu știi tu să părezi o quartă!

Bernard. Nu-i asta căpitane... dar în momentul acela, simțiam o asă bucurie... eram asă de fericit... și nu me mai gândiam să parez...

Horățiu. Bravo băet! Dar ian spune-mi, ţi-i bine tie aici?

Bernard. N'am de ce me plâng căpitane... numai căt diminéta...

Horățiu. Ce-i diminéta?

Bernard. Îmi dă de mânca, coșcogemite stacan de ciocoladă... cu laptel... O inghit, — de poliță; — dar... dar mi-ar plăce mult mai bine un paharel de... de cel tare și o bucătă de pâne...

Horățiu. Prea bine, — voi vorbí...

Bernard. Mulțumesc, căpitane!... (cu estaz.) A! ce bun ești căpitane!

Horațiu. Si tu! cât ești de sentimental! (Trăgându-l de ureche.) Tu, bătrân cāne credincios! Du-te, și ie séma să nu te prea oboseșci... Aici arma 'n libertate! (Bernard ese în momentul ce dl Derigault intră.)

Scena IV.

Horațiu, Derigault.

Horațiu. A scumpe dle Derigault!

Derigault (salutând.) Dle!

Horațiu. Mătușica ve așteptă cu nerăbdare...

Derigault. Póte că am întârdiat cumva?

Horațiu. Nu, dta ești întîul care... dar ea are să-ți anunțe o nouătate... o mare nouătate... care are să-ți facă plăcere, sunt sigur.

Derigault. Dar ce anume?

Horațiu (indreptându-se către camera sa, apoi întrându-se.) Ian priveșce-mă... nu ghiceșci?

Derigault. Nul!

Horațiu. A! zăresc pe mătușica... fug. Ian ascultă, — am să-mi pun o cravată albă, — ca dta!... poznăș lucru, nu-i aşă? Iată mătușica (lăngă ușă) O cravată albă! poznăș! (Ese.)

Scena V.

Dna de Guy, Derigault.

Dna de Guy. A dle Derigault, te căutam.

Derigault. Dl nepotul dvostre mi-a spus că aveați să-mi faceți cunoscut ceva.

Dna de Guy. Da... Si când ai ști cât sunt de fericită! — Dar nu știi că totul s'a schimbat.

Derigault. Ce?

Dna de Guy. Horațiu iubește pe Lucia, — și Lucia iubește pe Horațiu...

Derigault. Cum? — dar cu dl Magistan cum rămâne?

Dna de Guy. Iată tocmai tot greul... Dar nădăduesc că dta îl vei face să inteleagă, că nu se mai poate aștepta la acăstă căsătorie...

Derigault. Eu să?... Dați-mi voe dnă... acăstă cestiune e gravă... prea gravă... .

Dna de Guy. Dar de aceste se intenționează în tōte dilele...

Derigault. Responsul meu va fi scurt... Propunerea dvostre me miră și me surprinde. — Eu, sunt un om serios, dnă; candidatul ce v'am prezentat... și pe care l'ati primit... este un om de asemenea... serios... și voiți ca eu să me fac față cu dēnsul complicele gusturilor dvostre variate?... aș dice chiar a capriciurilor dvostre, — decă nu m'ăș teme ca să nu fiu nepoliticos, față cu o femeie pe care o respectez și o onorez.

Dna de Guy. Dar ț-o repet, dle, că nepotul meu și cu nepoata, se iubesc...

Derigault. Asta nu me atinge de loc.

Dna de Guy. Cum?

Derigault. Și eu de asemenea, dnă, — am iubit, — anul trecut...

Dna de Guy. Dta? A! de-o pildă!...

Derigault. O profesore dela internatul de fete... o femeie considerabilă, prin spirit și șciință... prevăzută cu multe feluri de diplome... căci tōte esame-

nele sale, ea le-a trecut în ședințe publice, față cu celebritățile academice... dela Podul Turcului. Eu, — i-am fost prezentat de un profesor de gramatică ratională comparată... un philolog eminent... Acea damă, me primă mai întîi cu multă plăcere... i-am făcut trei vizite... cam lungi, pote... în cari noi am tratat despre diferite importantissime cestiuni sociale, seu morale, matematico-statistice, ori higienice... La a treia vizită, ea-mi dădă a înțelege, că prezența neconcență, a unui bărbat în florea vîrstei încă, ar putea jigni considerațiunea... pensionatului meu... Am găsit justă acăstă considerațiune de înaltă conveniență... și am incetat cu vizitele mele în timp de o lună.

Dna de Guy. Și după o lună?

Derigault. Am aflat că să măriat cu danț-maiștrul pensionatului meu.

Dna de Guy. O! sérmanul dl Derigault! Și ce-ai făcut, me rog, apoi?

Derigault. M'am consolat, — invetând (cu orgoliu) limba sanscrită și alfabetul cuneiform!

Dna de Guy (ridând.) Iată o doctorie eroică!

Derigault. Pentru ce dar dl nepotul dvostre n'ar urmă și el exemplul meu?...

Dna de Guy. Cum? Ai voe dta ca Horațiu să învețe limba sanscrită?

Derigault. Limba sanscrită, și alfabetul cuneiform, este limbă-mamă, și alfabetul tată a limbelor și alfabetelor noastre din diua de adil.

Dna de Guy. Dar nu-i vorba de asta. Ian ascultă, să-mi serviciul care ti-l cer, când dl Magistan va veni...

Derigault. Nu, dnă, — nu nădăduiți pe mine!

Dna de Guy. Nu voești cu nici un preț?

Derigault. Nu... o nul nul...

Dna de Guy. Ei bine, atunci i-oi spune-o eu șenș; dar dta nu ești politicos de loc. (Vădând invitații ce trec.) A! au inceput a sosii invitații... te las... dar aș voi să ț-o spun în limba sanscrită... că ești un om foarte... inesprimabil... (Dela ușă.) Inesprimabil! (Intră în bal.

Scena VI.

Derigault, Horațiu, apoi Magistan.

Derigault (singur.) Căsătoria astă încă nu s'a făcut, — și, ca epitet — am dreptul să-mi dic și eu cuvințelul meu!...

Horațiu (intrând.) Mi-am pus cravata albă.

Derigault (a parte.) Militarul!

Horațiu. Te-ai intenționat cu mătușă?

Derigault. Da, dle!

Horațiu Nădăduesc, dle! că ești prea mulțumit...

Derigault. Înse...

Horațiu. Cum? nu te așteptai la una ca asta? — Eu unul nici atâtă.

Derigault. Trebuie să-ți mărturisesc, că o asemenea repede schimbare...

Horațiu. Vorbind între noi, — păpușoiul dtale n'ar fi ajuns nici odată la capăt bun...

Derigault. Ce numești dta păpușoiu?

Horațiu. Nu pricepi?... dar mititelul. Un domn care-si consacră esistența sa pentru numărarea văduvelor și inimulirea gârgăriților!

Derigault. Dle, mie nu-mi plac glumele când ele lovesc șciință!

Horațiu. Și dta numești acăstă șciință? Scumpul meu dl Derigault, dă-mi voe să-ți dic că nu te pricepi de loc la ceea ce va să dică șciință.

Derigault. Deu?

Horatiu. Nici cat negru sub unghie... Sciintă, vezi dta, este ca și pictura cu oloiu, — dă-mi voe să fac acăstă comparație...

Derigault (revoltat.) Dar nu se potrivește comparația dtale!

Horatiu. Pentru ca boiava să se tie bine trebuie să pui trei rânduri de culori una peste altal... trece cam mult până ce se usucă, dar duréză apoi... Ei bine, lumea ne oferă o bandă întrégă de mici posatori... serioși, gravi, cu cuvinte mari în gură... cari năușesc mai mult pe cei deja-năuci și idi-oți...

Derigault. Dle..

Horatiu. Nu vorbesc de dta; dar ia iei la depănat pe acești domnisi... nu găsești pe dêșii decât un singur rând de boială... o ospăială, mai bine dis... sciința lor se sgârie cu unghia, — și asta nu mai vré să dică că e o pictură, dar numai o tămânjală.

Derigault (ironic.) Să aș putea să te intreb ore, fără supărare, — câte rânduri de boie ai pe dta, — de vreme ce ne-am amestecat în boele?

Horatiu. O! .. eu nu voi să trec drept un filosof!.. Totuș aș puté... din întemplare... să sciu lucruri ce alții nu le sciu?

Derigault. Dta?.. me pui în mirare, deu!

Horatiu (a parte.) Pe legea mea, să fi tare curios să-i des-

pic puțin sciința lui. Am să-i propun o problemă ală Nastratin Hoga. (Tare.) Dle Derigault! ai puté dta să-mi spui care este puterea de mișcare a unei mori de vînt, a cărui morar ar fi prea surd... umpli când se rotilește mai iute, pe un vînt mijlociu, pe un unghiu de cinci grade și $\frac{8}{10}$?... Respunde-mi!

Derigault (incurcat.) O mără de vînt .....

a cărui morar ar fi prea surd ..... pe un unghiu...

Horatiu. Vezi bine că nu te pricepi.

Derigault. Dar dă-mi timpul, și pôte că voi pute să-ți respund...

Horatiu. Ei bine, dacă amicul dtale, — mititelul dela Podul Turcului, va deslegă cestiunea acesta...

eu voi plăti o halbă de bere.

Derigault. Bere? ... eu nu beu bere die!

Horatiu (zerind pe Magistan, ce apare în fund.) Ai iată-l și pe el... ve las împreună; indeplinește-ți misiunea, fă-i cunoscută căsătoria mea ... numai cu o'recare incungur...

Derigault. Bine dle; (a parte.) Soldătoiu ista me stringe de gât!

Horatiu (în fund, salutând pe Magistan.) Dle! ..

Magistan (idem) Dle!

Horatiu. Mi se pare că dl Derigault are să spue o mică noutate...

Magistan. Mulțumesc dle... (Se salut.)

Horatiu. Nu-i pentru cel! (Intră în bal.)

(Va urmă.)

N. A. BOGDAN.

PUNTE DEASUPRA TICINULUI.

*

Să aștepți pe cineva care nu vine, să stai culcat fără să dormi, să faci bine fără să faci plăcere, sunt trei lucruri care omoră.

(Italianesc.)

*

Să te ferești de mâncare la prieten și de muzică de societate.

(Francez.)

Plâns . . .

Ste-am vădut plângând aseră
Si-am voit să șciu și eu
Dorul care te omoră
Și de ce tot plângi mereu:

Déca plânsu-i pentru mine,
Să te-ador ca pe un deu;
Déca este pentru altul,
Să me faci să plâng și eu.

RADU D. ROSETTI.

Ce este folklorul.

Sde netăgăduit că de câțiva ani încóce se înmulțesc mereu culegerile basmelor, snóvelor, cântecelelor poporale, descântecelor, obiceiurilor, datinelor, a tot ce poporul cântă și plâng, spune și face, în impreguiările deosebite ale vieței sale, începând dela naștere, trecând prin petreceri și dureri, și ajungând până la mórte și până după mórte. O mare parte din tineret a priceput însemnatatea acestei literaturi, a «acestei comori nesecate, și a-i intrevedé nemăsurată ei importanță» . . . a «elementului poporal, cel mai important pôte, când e vorba de constituirea definitivă a limbei naționale,* prin faptul că s'a scris și vorbit mult în timpii din urmă asupră-i, fie în străinătate, fie în terra nostra.

E reu inse că tot atât de netăgăduit este și că grămadă publicului la noi nu a priceput de ce se culege acăstă ramură a literaturei, pe care o numește cu nepăsare și dispreț: «flecuri pentru copși».

Nu e vorbă, culegătorii, din punctul de vedere personal, nu pot fi altfel decât mulțumiți și se socotesc răsplătiți în deajuns de munca și greutatea ei, prin aceea că profesori, conferanțieri, publiciști și mulți oameni, dintre cei mai aleși, le recunosc acăstă muncă și prețul ei, dar nu le e tuturor indestulitóre acăstă mulțumire egoistă, ci cei mai mulți dintre ei doresc ca lucrul căruia i-au consacrat și îi consacra ciasuri numerose din viață, să iésă la lumină învingător după cum e vrednic să fie și să se impue prin el énsuș. Pentru acăsta e trebuințosă neapărat răspândirea prin publicații căt mai dese și căt mai multe a valorei, a insușirilor bune, a însemnatății genului acesta de literatură, pentru ca din ce în ce mai mult să se afle că basmele, snóvelle, cântecele poporale, etc., sunt și alt ceva decât «flecuri pentru copși».

Intr'o di, sunt vr'o cinci-sase ani de atunci, eșind dela redacția «Revistei Literare» cu un vraf de jurnale la subțioră și cu un numér din revistă, ce eșise în dimineață aceea, luasem tramwayul ca să me duc acasă. Pe banca din față se află un domn, cu care me întâlniam mai totdeauna, când luam tramwayul la ciasul acela. Se uită la jurnalele ce pusesem pe genuchi și-mi ceru voie să vădă «Revista».

— E numér nou? întrebă el.

— Da, adi a eșit.

— Al d'afia nu l'am primit, căci sunt abonat și eu... Bună revistă, urmă dênsul, răsfoind-o; eu sunt funcționar și séra, când o primesc, petrec bine cu ea,

* Lazăr Șâineanu, Ion Heliade Rădulescu ca gramatic și filolog. (Revista Nouă nr. 3-4, 1892, pag. 138.)

me mai odihnește de tipicurile cancelariei; dar are une-ori și prostii. Așă publică la niste flecuri de basme de unu Stănescu, cine o fi.

Eu zîmbis, un prieten, care se află alături de mine, îmi dădù cu cotul.

Me silsi pe urmă să-i deslușesc că, de și basmele fac să petréca pe copși, dar mai sunt bune și pentru cutare și pentru cutare...

— O fi, răspunse el, neincredător; dar eu sunt om bêtân; ce, mai stau eu să citesc basme acum?

Ajung în strada unde trebuiam să me cobor. Atunci, îmi iau diua bună dela dênsul și intr'adins îi dic: «Me recomand: Dumitru Stănescu, dela «Revista Literară».

El îmi intinse mâna, remânând cu ochii la mine și fără să dică nimic.

De atunci ne-am mai intîlnit, îi dădeam diua bună, iar dênsul me salută mult mai jos decât mine. Vrea bietul om, se vede, să-mi arate, cum putea, că-i pare reu că me atinsese.

Eu unul, mărturisesc, că de și atunci am zîmbit, am remas inse intristat în mine, pentru că eră vorba de bietele mele basme și de atunci ori de câte ori văd că cineva le ia partea, cu atât sunt mai mulțumit cu căt pena or gura celui ce o face, e mai autorisată, mai creșută, căci, la urma urmelor, părerea lui din tramway, e, din nenorocire, până acum, părerea celor mai numerosi.

In cea din urmă lucrare a domnului Eugène Monseur, profesor de sanscrită la universitatea din Bruxelles, «Le folklore wallon» aflu o introducere: «Ce este folklorul?», care lămurește multe lucruri vrednice de cunoscut. Iacă traducerea acestei bucăți:

«Ce este folklorul», cuvântul acesta ciudat? Înței, e un cuvânt englezesc. Întrebuițăm pe totă diua un număr mare de cuvinte englezești și aësta e de neinlăturat; când iei cu imprumut dela un popor un lucru pe care l'a creat, l'a desevârsit, său pe care îl vede mai bine decât celealte popore, trebuie să-i iei într-acelaș timp și numele, cuvântul de care se slujește el spre a-l arăta. Dicem wagon, pentru că ei au avut cei dintîiu drumuri de fier.

Dar veți dice: avem ore tot atâta dreptate să primim cuvântul *folklor*, cum am primit cuvântul *wagon*?

Intr'un ore-care chip, nu.

Folklorul e un tot de fenomene care, după cum vom vedé indată, se găsesc peste tot, și intrebuițăm cuvântul englezesc pentru alte doue motive.

Mai întîiu cei cari au luptat mai mult pentru răspândirea gustului culegerilor și întinderei acestor fenomene sunt savantii englezi și ei au pus cuvântul la modă. Pe urmă e cel mai potrivit cuvânt ce se poate găsi și acăsta e de ajuns.

Limba engleză are o mulțime de cuvinte mici, forte scurte, telegrafice, cu o mulțime de înțelesuri; astfel cuvântul *sport* care, cu cinci litere, arată totușe esențialul la aer: vânătoare, pescuit, călătoare, vâslitul, etc. Cuvântul *folklor* e vrednic și el să intre în limba noastră, pentru că și el îngăduie să dicem de-odată o grămadă de lucruri.

Să-l cercetăm cu deamănuntul și vom vedé ce conține.

Literalmente, cuvântul *folklor* e alcătuit din alte doue: *folk*, însemnată «omni de jos, clase poporale» și e acelaș cu nemăscul *volk*, «popor»; al doilea *lore*, însemnată «știință». *Folklor* e deci «știința claselor po-

porale» și prin acesta se intlege tot ce poporul știe intru câtva prin el însuș, fără ca vre-o elită intelectuală prospătă, nouă, preoți, institutori, poeți, scriitori — să fi venit *d'adreptul* să-l învețe, adică fabulele, basmele, legendele, cântecele vechi, ghicitorile, rimele și jocurile de copii, lăcurile superstițioase, obiceiurile dela unele serbători, proverbele, dicalele meteorologice, credințele asupra lunii, stelelor, vrăjitórelor etc., toate lucrurile pe care poporul și le lasă din tată în fiu, prin viu graiu, fără amestecul și mai totdauna în ciuda amestecului claselor cultivate.

Ceea ce numim dar *folklor* nu e o știință, nu e decât o grămadă de documente. E folklor totă viața poporală or sălbatică, intru că e desvoltă alături or în afară de acțiunea aristocraților civilisătoré. Incetéză acolo unde se ivesce știință positivă a laboratorilor, speculația filosofului, preotul purtător al unei evangeliilor sau unei teologii, institutorul cu carteasă de citire, legiuitorul armat cu un cod, or artistul deosebit de multime.

Nefind dar în limba noastră nici un cuvânt care să ne deștepte printre un număr mic de silabe toate ideile ce desvoltăm, trebuie să întrebuiam pe cel cu care se slugesc savanții englezi, și să-l primim în limbă ca și pe cuvintele: *wagon*, *sport*, *jokeu*, etc.

Deslușii cuvântul.

Acum să venim la fapt.

La ce să ne ocupăm de aceste *vechituri*?

Iată la ce: Toate aceste vechituri sunt adesea fórte interesante în ele însese. Mulți tărani știu basme, tot asă de bine făcute ca cele ale lui Perrault; fetițele noastre cantică, învertindu-se, cântece incantătoare, și unele obiceiuri vechi sunt pentru noi pline de farmec.

Toate lucrurile acestea au un parfum placut de tără, ne amintesc asemenea vremea frumoasă a copilăriei și a bunelor bunici.

Ei bine, toate aceste lucruri vechi sunt pe cale de a se perde, de a peri, zdrobite de mașinile cu aburi, trăznite de electricitatea telegrafului, lăsate afară din lege de către codurile noastre. Sistemul nostru de acum al instrucției poporale, chiar când nu luptă impotriva-le pe față, le suflă pe dedesubt și pentru vecie, schimbând felul de a judecă al poporului. — Tărhanul bătrân din Ardeni cu șapă albastră, care povestea séră în cărțiumă fabule băetilor, se perde din ce în ce mai mult.

De căte ori treceam prin căte un sat, de cădă întrebam de mai sună omeni cari să spună séră istorii, dobandiam acest respuns: «Eră o femeie bătrână care șciea atâtea și atâtea, incât par că eră vrăjitoare, dar a murit anul trecut».

Nu trebuie să lăsăm să se risipescă avereia intelectuală a celor cari nu știu căci, fără a-i păstra remășitele. Peste douăzeci de ani va fi prea târziu și iacă de ce pretutindeni în Europa se înființeză societăți și reviste, având drept țintă să culgă ce a mai remas din *folklor*.

Dar pe urmă, pe urmă va dice cititorul sceptic. După ce veți umplé biblioteca cu fascioare și cu cărți, la ce ve vor slugi toate acestea? Povestirile dvostă sunt uneori pline de haz, ciudate, dar pe urmă? Copiii strîng mărci de scrisori, ele îi vor ajuta să învețe niciată geografie politică, dar pe urmă? *Folklorul* dvostre e ore mai intelligent decât mărcile? Înțeleg de ce străpungem sărmăni fluturi cu ace, de ce punem etichete bucătelelor de pétără aședate în cutii, de ce strivim bie-te floricele între foi de hârtie. Dar basmele, cântecele,

superstițiiile, sunt ore intrădevăr vrednice de a fi cuse, mai cu seamă când nu sunt frumosе?

Pentru a responde cum trebuie acestei întrebări de o cutesanță fórte filosofică, ar trebui un volum.

(Va urmă.)

DUMITRU STĂNCESCU.

Poesii populare.

Din comuna Sînd, cota Turda-Aries.

Săraci mândruțele mele,
Héle noue-deci și noue,
Îmi țineți o serbatore,
Doră oi scăpă din prisone,
Îmi țineți o liturghie,
Să mai scap dela robie,
Îmi mai dați un părăstas,
Să mai scap dela necaz.

Colo pe dealu de-alungat,
Fuge domnu mălai cald,
Și eu dómna mămăligă,
Până bagă popa de veste,
Că mălaiu prepejeșce*,
Da popa din graiu grăi:
— «Stăi mălai nu prepeji,
Că de când ai prepejtit,
Copiii toți s'o lătit!»
Mălaiu din grai grăi:
— Da cum să nu prepejesc,
Că me cerneți în covată,
Me-opăriți cu apă caldă,
Și me țipați pe cea vatră,
Și me ngrădiți cu tăciuni,
Și me pândiți cu copii,
Unii cu ochii sgâti,
Alții cu dintii rângiți,
Până me bați de cenușă,
Copiii-s de cap la ușă.

Du-te dor din sus de móră,
Să-mi adă năsăp în pólă,
Să-i dau băditii să móră,
Ori să móră ori să peie,
Ori pe mine să me ieie,
Ori să móră, ori să zacă,
Ori pe mine să me placă.

La fântâna rîurată,
Sede-un ficioar și c'o fată,
S-o tine de cingătore,
S-o jóră la săntu sôre,
S-o 'ntrébă, căji drăguți are?
Fata atunci din graiu grăi:
— De mi-i jură până mâne,
Nu te am numă pe tine!

Maică la inima mea
Este-un nor ș-o negurea,
Până-i lumea nu se ia,

Oulese de:

VASILIU MICUȘAN.

* Adeca perdește și forma dată, se liștește.

Doctorul.

E miedul noptii. — Intr'un colț al unei case bine întreținută și în dreptul sobei, intr'un pat elegant, un om zace în convulsiunile delirului ce-l consumă; la picioarele lui un preot așteptă momentul în care va fi chemat să indeplinească misiunea; la capul bolnavului și lângă o mésă încărcată cu sticle, farfurii, borcane, lingeuri, pahare și cutii, o femeie, nevesta lui, cu neodihnă, îngrijirea și disperarea tipărite pe față cu buzele întredeschise, cu ochii țintiți pe figura soțului ei, îl spioneză ori ce mișcare; restul casei este ocupat de câteva rude și cunoșcuți, cari, la intervale, își soptesc.

Tăcerea nu e intreruptă decât de vaetele prelungite ale bolnavului, ce strîng de compătimire chiar inima preotului, și găsesc un adânc ecou în pieptul soției. Ea îngălbenescă.

Se aude o huruire; toți sunt atenți; huruirea incetează; o mică mișcare de scaunc se operăză în casă; totă privirile se îndreaptă spre ușe și totă buzele pronunță vorba: Doctorul! Stăpâna casei deschide ușa; doctorul intră grav salută cu capul, și asedându-se pe marginea patului, scote ciasornicul, ia mâna bolnavului și se cufundă în meditare.

Doctore, mor!

Sotia își innecă suspinele; preotul încruntă din sprâncene; ceialalti își sterg lacrimile în tăcere; doctorul devine mai solemn. După câteva minute, el întrebă:

- I s-au dat medicamentele ce am prescris?
- Da, doctore.
- A avut sudori?
- Nu.
- Hm!

Si iar se pune să examineze.

Pe totă figurile se ivește înmărmurirea; sotia ese cu pași greoi și revine după câteva minute cu doi copii, cari, părând că înțeleg scopul pentru care sunt aduși, se asedă în tăcere la capul tatălui lor.

— Ciudat lucru! dise doctorul peste puțin. Si cu totă astea i-am dat medicamentele cele mai active!

— Scapă-l. Scapă-l, doctore, și-ți vom fi datori viață nostră!

— Să încerc, dice el după câteva minute de gândire scoțind din posunaru-i un pachet cu prafuri din care versă în niște sirop ce se află pe măsa cu medicamente și din care dă bolnavului să be; medicamentul luat, bolnavul cade în amortelă, respirația devine sgomosă, fața medicului din gravă devine ingrozitoare, întreaga lui ființă se contopește în aceea a bolnavului... de-odată tresar cu veselie:

— E scăpat!

Toți îi inconjură și copiii plâng imbrătișându-i picioarele; mama lor îi scaldă mâna în lacrimi; bolnavul se scolă, îl imbrătișeză și-l numește salvator lui.

Toți plâng. Doctorul e fericit.

Peste o săptămână, bolnavul, intremat, îl înțelesce și nu-l mai salută.

STELIAN GROZEA.

Cine știe să sufere, trăește.

Ilustrațiunile din nr. acesta.

Porumbita veselă. Ilustrațunea din fruntea foii noastre însărcină o frumosă tiroleză. Vecinic cu surisul pe buze, ceea ce i dă un farmec particular, flăcăii de acolo au numit-o «Porumbita veselă». Pictorul M. Koch a făcut desenul.

Punte deasupra Ticinului. Una dintre căile ferate cele mai importante este linia ce legă Italia cu Germania.

Aceasta trece prin Elveția și ofere călătorilor cele mai admirabile vederi. Tuneluri, poduri și regiuni romantice se schimbă la tot pasul.

Un astfel de punct frumos este și cel însărcinat prin a doua ilustrație a noastră. Trenul pe calea ferată Sf. Gotthard tocmai trece deasupra Ticinului la Stalvedro.

LITERATURĂ și ARTE.

Sciri literare. Dl V. A. Urechia a scos de sub tipar la București în limba franceză broșura primă de Documente inedite despre alianța principelui Cuza cu Maghiarii contra Austriei. — *Apel la dreptate!* e titlul unei broșuri, care a apărut la București în limba franceză, engleză, italiană și germană, în cauză română; este semnat de trei sute de mii de cetăteni din România și se va trimite tuturor omenilor politici din Europa. — *Membrii Felibrigiului latin* din Franța a decis să ofere condamnaților din Cluj un Album special de lucrări literare ale lor. — *Supliment la Voci Latine* va fi titlul unui nou volum ce va scăpa la lumină dl V. A. Urechia; volumul va cuprinde peste 150 de autografe de a bărbătilor mari, sosite după esirea de sub tipar a volumului «Voci Latine».

Voci Latine. Am anunțat pe scurt în nr. trecut esirea importanței publicațiunii, care conține adesiunile celebrităților franceze și italiene pentru luptătorii causei române și pe care o primiră în momentul dăpunea făioasă sub presă. Acum revenind, adăugăm, că volumul are formă de cvart mare, ca Albumul Macedo-Român, cu deosebirea că este tipărit mult mai elegant. Frontispiciul, pe hârtie grăsă albastră, reprezentă Arcul-de-triumf în fond cu Columna lui Traian. În vîrful Arcului-de-triumf de o parte e statua lui Traian, de alta a lui Decebal, iar în mijloc o leoaică pe care o suge doi băieți adeca Romulus și Remus. În fruntea Arcului este inscripția «Voci Latine», mai jos: «Latina ginte-i o regină», apoi și mai jos, tocmai de-asupra Arcului: «Dela frați la frați». Pe columnele Arcului, de o parte sunt inscrise numele: «Dr. Rațiu. Pop de Băsești. Dr. Coroian. Dr. Mihali. Tripon. Patița. Veliciu». Pe cea parte: «Dr. Lucaci. Comăsa. Dr. Barcianu. Cristea. Domide. Barbu. Suciu». Jos la pedestal, în umbră, se ascund cuvintele: «Sub direcția lui A. V. Urechia. Volumul este dedicat membrilor condamnați ai partidului național și se deschide prin o frumoasă prefată a dlui V. A. Urechia, președintele Ligei pentru unitatea culturală a Românilor. Apoi urmăză adesiunile, cu totul 147, nume din cele mai ilustre la francezi și la italieni. Volumul e ilustrat cu multe autografe, portrete de ale Domnilor Români, stampe și alte ilustrații. Totul face onore tipografiei I. V. Socac din București.

Cartea unui belgian despre Români. Un prieten al «Familiei» ne scrie, că dl Ioan Bohl, consilier

intim la Amsterdam și membru al Academiei belgiane, va scăde în curând o carte despre Români, pe care o va tipări la Paris, cu titlul «La résurrection d'un peuple». Până aci dl Ioan Bohl, fără aprețiat în Italia, nu era cunoscut decât ca filo-italian, acum însă nu se arată că e și un filo-român. Traducția în limba neerlandeză a lui Dante, făcută de acest autor, trece drept cea mai bună din lume. (De Goddelyke Komedie.) Cât despre traducția pe care a făcut-o tot Ioan Bohl, al Codului comercial italian, înșuș Zanardelli, ministru de justiție pe atunci în Italia, a scris că nu se poate crede, cum atâtă bogăție de date și de observații, cu care e acompaniată traducerea, au putut fi adunată într'un timp așa de scurt, căci traducția a apărut aproape imediat după promulgarea codicelui italian. Aceasta carte, fiind scrisă în franceză, este în România, în mâna tuturor magistratilor și avocaților.

Mișcarea Românilor din Ardeal și Ungaria său Adunările de protestare contra proiectelor religio-nare din 1893. Sub acest titlu, dl D. Voniga va da la lumină un volum. Acesta, drept introducere, va cuprinde o scurtă reprivire peste istoria Românilor, dela venirea lor în Dacia și până în dilele noastre. Autonomia Ardealului. Tendențele și mijloacele de maghiarizare ale guvernului. Diaristica. Urmăză: adunările de protestare convocate și întinute. Volnicile ungurești său adunările opuse. Adunările de nou convocate și întinute. Adunările din Arad. Filosemitismul la Români. Sinodele eparchiale contra proiectelor. Sinodele protopopesci contra proiectelor. Lupta în congregații comitatense. Sărtea pro-jectelor. În anul 1894. Adunări de protestare renoite. Desbaterea proiectului despre căsătoria civilă în parlament și în casa magnatilor. Criza ministerială etc. Opul, după putință, va cuprinde și portretele conduce-torilor. Autorul (în Giulia) cere informații despre toți aceia, cari au luat parte la aceste mișcări.

Un tablou alegoric. Primăria capitalei București a deschis un concurs între pictorii români pentru face-rea unui tablou alegoric și decorativ cu ocazia nuntii de argint a regelui și reginei. Timpul lăsat pentru pre-sentarea lucrărilor fiind prea scurt (ultimul termin este 1 noiembrie,) primăria anunță că se vor primi pentru acest concurs și tablouri neisprăvite, dacă ele vor infă-tișa calitățile cerute la compoziție și ca valoare artistică, rămăind ca pictorii să-și completeze lucrările în urmă.

Domnia lui Bibescu. A ieșit de sub tipar volumul al doilea al lucrării publicate de prințul George Bibescu sub titlul «Domnia lui Bibescu», traducerea română de dl B. Florea. Lucrarea se ocupă cu evenimentele din 1848 și e scrisă cu tendință expresă în contra conduceților mișcărilor naționale de atunci. Partea cea mai prețioasă o formează numerosele docu-mente atât în volum, cât și în apendice.

Tabloul martirilor. Afilăm că tabloul care infă-tișează portretele membrilor comitetului partidului național, condamnați în procesul pentru Memorandum, se lucreză în Roma; deocamdată se vor face 10.000 de exemplare.

Reviste și diare. *Săptămâna*, o nouă revistă politică și literară, va începe să iasă la București, începând din 1 septembrie, sub direcția unui comitet. Colaboratori pentru partea politică sunt: M. Racata, Cesar Colescu-Vartic, D. C. Mustăță și N. Crișan; iar pentru partea literară: Victor Crăcescu, (St. Basarabean,) G. Coșbuc, Z. G. Arbure, Sever Secula, Sergiu Cujba, Al. Dragoș și I. Vultur. Va apărea în fiecare duminică. *Roșiorul-de-Vede* se numește un nou diar politic apărut în România la Roșiorii-de-Vede.

TEATRU și MUSICA

Concert și teatru la Oravița. Tinerimea română studiosă și Reuniunea română de cântări și muzică din Oravița-montană a aranjat luni la 27 august concert și reprezentări teatrale în Oravița-montană. Programa concertului a fost următoarea: «Doue inimi nu-mi dau pace» cor micst de G. Dima; «Ce te legeni dorule», solo pentru bariton, cântat de dl Const. Dure; «Vespasian și Papinian», dialog de I. Negrucci, predat de dnii G. Vodă și E. I. Baltescu; «Cele doue filomele» duet pentru soprano și alt, de A. Hackel, cântat de dșorele Iuliana Dragonescu și Ana Stepan; «Numele teu» cor bărbătesc de C. G. Porumbescu. Apoi s'a jucat vodvilul localisat «Recept contra săcrelor» cu dșorele Maria Cucu, Emilia Păstilă, Ana Copiă și cu dnii Const. Dure, G. Vodă și E. I. Baltescu. După teatru a urmat dansul. Venitul s'a destinat pentru biserică gr. or. română din Oravița-montană și pentru fondul școlastic gr. c. din Oravița-română.

Matinée la Slănic. La băile Slănicul în Moldova s'a aranjat la 15 august, din inițiativa dlui colonel Bengescu-Dabija o petrecere și un bal în folosul Ligii culturale și a unei școli ce se va clădi în Slănic. Un comitet de dame și domni a organizat o matinée literară și musicală. Au luat parte dnii Barbu Stefanescu Delavrancea care a citit o nuvelă «Sorcova», dl N. G. Rădulescu-Niger a citit o poemă «Nópte de maiu», dșora Bodnărescu a cântat «La rêve» și alte două românești mult aplaudate; dna Eugenia Ghica-Budești, o virtuoasă pianistă, a executat «Marche nup-tial» de Mendelsohn, dra Alice Vidrașco a recitat «Le condamné» de François Copée; dșora Aspasia Sion a executat pe pian «Canzoneta», «Les deux allouettes» și «Steluța» (în sfârșit și ceva românesc Red.); apoi dl colonel Bengescu a recitat un cântec comic «Drepturile Ovrelor» care a produs cea mai mare ilăritate. Séra la 9 a fost un bal splendid.

Concert in Beba-vechiă. Tinerimea română din Beba-vechiă, la marginea estremă a elementului românesc, a aranjat la 26 l. c. un concert, în care s-au cântat mai multe cvartete. Dl Dimitrie Muntean, preparand, a declamat poesia «Mama lui Stefan cel mare» de A. Rusu; Ioan Flori și Elena Barna, au reprezentat dialogul «Amorul» de Ioachim Muntean; Stefan Gavrila, preparand absolut, a predat canțoneta «Vlăduțul maiei» de V. Alecsandri; studentul abs. de clasele industriale a declamat ungurește poesia «Pókainé» de Paul Gyulai și economistul Trăian Ardelean a predat canțoneta «Mândra mea». După concert a urmat dans.

Serată teatrală in Seliste. Tinerimea studiosă din Seliste lângă Sibiu a aranjat luni la 27 august o producție teatrală-declamatorică, cu concursul dnei Maria Roman, în folosul fondului pentru ajutorarea studentilor săraci din Seliste. Programa: Doina, de M. Eminescu, declamație; O cersitoreană nobilă, comedie într'un act de V. Alecsandri; Satira III, de M. Eminescu, declamație; Papinian și Vespasian, dialog de I. Negrucci, declamație. După teatru joc.

Reprezentatie teatrală in Sân-Miclăușul-mare. Corul vocal din Sân-Miclăușul-mare, comitatul Torontal, va da duminecă la 2 septembrie n., cu ocazia adunării generale a invățătorilor gr. or. români din tractul Banat-Comloșului, o reprezentăție teatrală. Se va jucă «Ruga dela Chiseteu» comedie poporala cu cântece și joc de Iosif Vulcan. Vor jucă în piesă dna Ana Tunar (Raveca,) dșorele Elena Albu (Paraschiva,) Elena Olariu

(Rusalina) și dnii Ion Tunar (Ursuț) Traian Stoicănescu (Trăila,) At. Lipovan (Ghiju,) I. Ioanovici (Marcu,) P. Minisan (Costa Hîrșu,) G. Sovac (Gruia cismarul,) I. Cordos (Sloim) și P. Cutean, L. Cojoran, A. Raica, A. Ursu, N. Fole și coriști, coriște. Tot atunci corul școlilor va cântă mai multe piese. După teatru va fi joc.

Reprezentare teatrală în Unimăt. Cu ocaziunea adunării generale a Reuniunii invățătorilor români se-lăgeni, ținută în comuna Unimăt, în Valea Crasnei, invățătorul Mihail Bobiș din Supurul-de-sus, a dat cu corul seu de plugari o reprezentare teatrală, jucând piesa «Ruga dela Chiseteu» de Iosif Vulcan. Diletanții din popor au fost fără vînu aplaudați, iar invățătorul felicitat.

Concert și teatru în Șulumberg. Tinerimea studiósă română din giurul Agnitei a arangiat la 27 august producție corală-teatrală în sala cea mare a școlei române din Șulumberg lângă Sibiu. S-au cântat mai multe piese; apoi s'a jucat «Nunta țărănească», comedie într'un act, «Cinel-cinel», vodvil într'un act și «Hercu Bocegiul», canțonetă, tóte de V. Alecsandri. După producție urmă dans.

Reprezentare teatrală în Tărkingen. Tinerimea studiósă română din comuna Tărkingen a arangiat la 27 august o reprezentare teatrală, jucând piesa «Cinel-cinel» de V. Alecsandri. Au luat parte dna Paraschiva Tomșa, domnișorele Mariță Manole, Olimpia Crețar și dnii I. Bordea, G. Crênga. Iar dl T. Brenei a cântat un solo. Apoi, a urmat dansul.

BISERICĂ și ȘCOLĂ.

Sciri bisericești și școlare. Pr. S.Sa episcopul Ioan Mețianu a sfînțit luni la 27 august, adeca în ziua de Sta Mărie, biserică nouă română din Maerele-Timișorii. Cu asta ocaziune a chirosit intru protopresbiter pe dl dr. Ioan Trăilescu, nou-alesul protopresbiter al Chișineului. — *In gimnasiul din Biserica-alba* în anul viitor școlar se va propune și limba română, de doue ori pe săptămână, de profesorul Hegyesi Károly, ca studiu estraordinar pentru acei invățători, ai căror părinți vor declară în scris, că doresc la copiii lor să învețe și limba română. — *Patru-deci de studenți bucovineni* au fost insărcinați de colegii lor să ia parte la congresul studenților români care se va ține în luna viitoare la Constanța.

Sciri școlare din Blaș. Aripa cea nouă a internatului de fetițe, scrie «Unirea», este aproape gata și la începerea anului școlar se va putea intrebîntă. Aripa se compune din sese sale frumosă. Aripa cea nouă a gimnasiului în curînd va fi pusă sub coperiș. Aceasta, afară de suteren, va cuprinde opt sale cu câte trei ferești. Afără de asta, în continuitate cu aripa nouă, s'au mai adaptat în edificiul vechiu doue sale asemenea cu câte trei ferești. — În internatul Vancean de băieți s'au permis peste 120 de studenți gimnasiali; iar în cel de fete peste 50 de eleve.

Școala de fete din Simleu a Reuniunii femeilor române se deschide la începutul lunei viitoare. Inscrerile incep în 2 septembrie, la directorul școlei dl Andrei Cosma. La inscriere se plătesc didactru de 4 fl. Elevele mai sărăce pot fi scutite de didactru și în parte vor primi gratuit cărți școlare.

O școală nouă la Zlatna. Ea va fi susținută de stat și va propune sculptura și poleitura. Elevi ordinari pot fi cei ce au terminat a II-a clasă gimnasială și în-

II-a clasă în vr'o școală civilă sau 6 cl. în o școală elementară. Elevii trebuie să fie treceți de 12 ani. Ca extraordinari se primesc și calfe sau invățători de meserie.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. Petru Span, profesor în Sibiu și dșoara Elena Popescu, s-au serbat cununia luni la 27 august în biserică gr. or. din Sibiu-cetate. — **Dl Alexandru Balaș**, forestier la comunitatea de avere din Caransebeș, la 28 august s'a cununat cu dșoara Adriana Loichiță, fiica lui Marcu Loichiță, proprietar și notar pensionat în Jebel, comitatul Timișoarei. — **Dl Petru Moșescu** la 27 august s'a cununat cu dșoara Livia Simu, fiica lui Ion Simu, invățător la Reșița. Cununia s'a făcut la Arad, în catedrala română. — **Dl Romul Jurca** și dșoara Minodora Ioanovici se vor cununa la 2 septembrie în Harău.

Sciri personale. Dl V. A. Urechia a plecat duminecă la Haga să ia parte la congresul asociației interparlamentare pentru arbitraj și pace. — **Dl Delavrancea** a plecat asemenea la congresul din Haga. — **Dl Drummond**, directorul diarului «La Libre Parol» din Paris, este așteptat la București în primele dîle ale lunii octombrie.

Asociația transilvană pentru literatură și cultura poporului român și-a ținut adunarea la Sas-Sebeș, în 26 și 27 august, sub presidiul Rds. D. I. M. Moldovan, președintele Asociației, care dimpreună cu comitetul a fost întâmpinat la stația Vințul-de-jos de un banderiu de peste 100 de călăreți și de vr'o 50 de trăsuri. Președintele a rostit un discurs despre scopul Asociației, accentuând importanța culturii naționale. Au sosit multe depeșe de felicitare; printre cari ceea cea a osinditilor din Văt a produs o sensație duiosă. Secretar al II s'a ales dr. V. Bologa. Viitora adunare se va ține la Blaș. Concertul a reușit bine, asemenea și balul. Premiul pentru cel mai frumos costum național l'a obținut dna preotesa Sabina Bîtea.

Procese de presă. Gazeta Transilvaniei are proces de presă; nu guvernul i-a făcut-o, ci dl Alexics György, care audim că redacteză sau mai bine traduce în limba română o foie numită «Poporul», care se trimite gratuit la tóte comunele, din care inse noi n'am primit nici un numer. Dl Alexics György s'a crezut ofensat prin aprețierea ce «Gazeta» i-a făcut, de aceea a pornit procesul de presă, firește la Cluj. — Tribuna are al 19-le proces de presă. Acestea i-a intentat pentru o adresă de alipire. Sunt cități: redactorul responsabil de atunci, Andrei Balteș și autorii: T. Trombitas, I. Petricăș, Gaia, N. Rusu, I. Romanțian, I. Gelan, S. Nicoră, St. Mariș, S. Poruț, V. Moldovan, G. Tătar, I. Giurgiu, I. Codarescu, S. Basil, C. Florian și I. B. Murșian. Pertractarea se va ține în 18 septembrie, în Cluj.

Petreceri de vîră. La Monor, comitatul Bistrița-Năsăud, junimea studiósă din pările acele a arangiat o petrecere de vîră în localitatea de gimnastică din grădina școlei fundaționale. Comitetul arangiator a fost compus astfel: președinte Ioan Pop Reteganul, vicepreședinte Nicolae Tanco, cassar Simeon Tanco, secretar George Todoran, controlor Vasile Onigaș.

Bancă ardelenescă în Dobrogea. Se știe că în Dobrogea există o întrigă colonie de români din Ardeal, proprietari și economi de viață. Aflăm din diarele bucureșcene, că acum dînșii s'au hotărât să înfințeze

o bancă poporala, după modelul băncilor române din Ardeal. Acesta întreprindere în România, unde tot se aşteptă dela sprințul guvernului, este foarte importantă și dorim din inimă să reușescă. Ar fi un bun exemplu, pentru a probă că ce poate inițiativa privată.

Răsbunarea unei mirese. În Petrovoselo (Bănat) s'a întemplat într'una din serile trecute o crimă ingrozitoare, în următoarele impregiurări: În comuna aceea, e o fată de o frumusețe rară cu numele Saveta Olănescu, în vîrstă de 18 ani. Ea s'a logodit nu de mult cu tinerul Ion Negrea, un băiat voimic și isteț. Amândoi se iubau foarte mult unul pe altul și așteptau cu dor diua cununiei lor. Saveta era foarte gelosă. Ea audise că mirele ei face curte și la alte fete frumosé din sat. În deosebi, dânsa prinse o ură neimpăcată asupra unei rivale cu numele Persida Belu. Aceasta a reusit să atragă în mrejele sale pe Ion Negrea. Saveta audise că în séra aceea Persida așteptă la un loc anumit pe Negrea. Ea ca să-si pote răsbună mai ingrozitor și-a trimis mirele la niște rude pentru o afacere ore-care, s'a imbrăcat apoi în haine bărbătesci intocmai ca ale mirelui și s'a dus în locul acestuia la întâlnire. Era intuneric bezna. Persida o zăresce venind și soptesce de departe: — Tu ești Negre? Vino că te aștepț de mult ... Saveta inainteză. Persida deschide brațele. În acest moment miresa scôte o sticla plină cu vitriol pe care-l törnă în ochii rivalei sale. Aceasta cade la pămînt și începe să tipă teribil. — M'ai omorât Saveto — gema dânsa recunoscând pe rivala sa. La strigătele ei s'a adunat acolo o mulțime de oameni. Miresa răsbunătoare a fost arestată numai decât, iar Persida fu dusă la spital.

Școli militare. Victor Rusu, absolvent al Academiei militare teresiane, e numit sublocotenent la batalionul 10 de vânători, Victor Fanta la regimentul 7 de husari. Sunt numiți cadreți sub-oficeri absolvenții dela școalele de cadreți: Virgil Piso la reg. de infanterie 14, Mihail Nicula la reg. 24, Simeon Iancu la reg. 47, Sever Trifan la reg. de inf. 48, V. Buibaș, S. Bordan, A. Brăila și E. Pustelnic.

Necrológe. Stanca Ioan Dan n. Moțoc, preotesa în Zernești, a repausat la 22 august în etate de 72 ani. — Constantin de Mirza, ultimul descendent al unei vechi familii boerești din Bucovina, a murit în etate de 77 ani.

oooooooooooooooooooooo

OGLINDA LUMEI.

Cronică mică. Dl dr. Gobat, consilier național a Elveției, care a fost insărcinat să prezinte la congresul din Haga al associației interparlamentare pentru arbitraj și pace un raport asupra cestioniștilor naționalităților, se spune că a făcut o lucrare admirabilă. — *In resbelul chinez-japonez*, după unele informații, China a cerut arbitrajul Rusiei; condițiunea sub care China propune Rusiei să servescă de arbitru, este ca ambele armate în luptă să evacueze Coreea. — Zola în nou roman «Lourdes» atacă tagma preotescă; Monseñorul Ricard i-a respuns; Papa a trimis acestuia felicitări.

Un mijloc de a alege miresă. Pentru a aprecia cineva calitățile morale ale aceleia pe care vrea să o ia de soție, o revistă engleză, «Westminster Review», ne spune că să ne servim de cânele domestic: «O nul care voește să se căsătorească nu trebuie să se mărginească a esamină modul cum viitora-i soție se portă

cu părintii și amicii ei, ci trebuie să cerceteze și de conducta ei cu lumea animală. Cu drept cuvînt să dis: nu e om bun acela care displice copiilor și câinilor. Că câinii pot fi său nu inferiori nove, instinctele lor rar îi înselă și ori-ce antipatie pronunțată din partea lor poate fi considerată cel puțin ca semnalul unui pericol. Si nu trebuie să avem nici o compătimire pentru aceia cari, fiind căsătoriți cu niște fete pe care câinii nu le iubău, găsesc în urmă în căsătorie displaceri la care ar fi trebuit să se aștepte.

Un palat de sticla. Regele Matubienilor, un trib nomad din Africa, a pus de i-a făcut un palat de sticla, în care locuiesc el cu femeile sale și pe care poate să-l plimbe ori-unde îi place. Astfel el vîrea își coboră palatul în mijlocul unui lac unde stă la recôre, iar iernea pune de-si face o grăpă mare în care își vîră palatul. Acest palat, de și are vre-o 11 odă se desface în bucăți foarte mici, cari se pot transporta cu mare ușurință dela un loc la altul. Geamurile, care formeză părții despărțitori ai unei odă de alta sunt opace, asă că e imposibil să vedi dintr'o cameră ce se întemplă într'alta.

Turnul lui Bismarck. Pe o colină dela Hamburg, aproape de Goettingen se construiește un turn înalt de 51 de metri. Turnul acesta va purta numele lui Bismarck. Cheltuielile sunt acoperite prin o subscripție publică. Între subscrittori se află împăratul Vilhelm, regele Wurtembergului, diferite orașe, ofițerii și diferite societăți germane. În casul când se vor aduna destui bani, părții turnului vor fi împodobiți cu tablouri artistice reprezentând diferite scene din viața politică a fostului cancelar de fier.

Un curs de frumusețe. Ori cât de necredută s-ar pără acăstă șcire, totuș ea este adeverată: În New-York, s'a înființat de curînd un curs de frumusețe. Se înțelege ușor, că ascultătorii acestui curs, sunt în mare majoritate neveste și fete. Școala acăsta în adever modernă, înveță pe ascultători cum trebuie să vorbescă și să accentueze frumos și grațios cu ce delicateță interesantă trebuie să-si mișce buzele în cursul unei vorbiri. Este o clasă separată pentru a cunoșce articolele de înfrumusețare și cetățenele New-Yorkului înveță separat cum trebuie să stea, să sădă și să dormă în mod frumos și ... cuceritor. Scopul principal al cursului este dezvoltarea naturalismului adeverat. Voește ca să se pună capăt disprețului femeilor și e în stare deja de a arăta progrese strălucite, incât bărbați din New-York nu mai pot resistă farmecelor elevelor acestui curs și de și el este de foarte curînd înființat, totuș pofta de insurat a crescut foarte mult în marele oraș american.

Un testament original. Abia mai dilele trecute s'a putut citi testamentul dlui Zalesky, un proprietar polonez care a murit în luna lui martie 1889 în provincia Torida. El lăsase un testament: într'un plic inchis pe care se putea citi: «Să se deschidă după moarte mea.» S'a desfăcut plicul și s'a găsit un al doilea plic inchis pe care era scris: «Să se deschidă la săptămâni după ce se va fi desfăcut plicul dintîu». Respectând ultimele voințe ale defunctului, se aștepta până la espirarea acestui termen. După ce au trecut cele săptămâni, s'a desfăcut plicul și s'a găsit înăuntru un al treilea plic pe care era acăstă mențiune: «Să se deschidă după un an». În fine la termenul espirat se găsi un al patrulea plic pe care era scris ca să se deschidă după doi ani. Abia în acest plic se găsi faimosul testament. În virtutea acestui document, testamentul a decis ca jumătate din avere sa, evaluată la

300.000 fr., să aparțină aceluia dintre rude care are mai mulți copii. Cealaltă jumătate să se depună la o bancă unde să stea o sută de ani. După această perioadă, capitalul cu interesele acumulate va fi distribuit descendenților moștenitorilor sei.

HIGIENĂ.

Sughițul. Multă omenei cu stomachul iritabil incep a sughiță, indată ce au mâncat ceva iute, cum este ardeul. Se observă sughițul la unii din copiii cari mânăncă repede și lacom, inghițând nemestecat. În asemenea caz, trebuie să căutăm a moderă lăcomia acestor copii. Astfel sughițul are fără puțină însemnatate la copii și nu mai este necesar a ne ocupa de el. Cu toate acestea, în unele cazuri se repetă și persistă ore întregi. În asemenea cazuri o cărpă caldă pe stomach, câteva linguri de un ceai căldicel, sau chiar de apă fără rece, fie chiar bulgăre mititel de ghiță pot face să dispară sughițul. Un muștar ținut 2—5 minute pe lingurea cele mai de multe ori este fără bun. În fine sunt cazuri în cari sughițul dispare fără ușor prin susținerea atenției copilului. Astfel sunt mume care întrebuinteză stratageme de a le arăta lucruri estra-ordinare pe tavanul odăii în care se găsește copilul, lucruri cari neexistă, copilul își dă ostenela ca să le vădă și cu chipul acesta uită să mai sughițe.

Efectele tutunului. Farmacologul Tappeiner, profesor în München, a făcut niște importante descoperiri asupra otrăvirei prin tutun și pe care le publică într-o foie medicală germană. Astfel acest invetător constată că prin ardere nu se distrugă totă nicotina conținută în tutun. Câtă nicotină absorbe cineva cu fumul depinde de calitatea tutunului, de modul fumatului, și de obiceiurile fumătorului. Tot acest invetător a mai găsit că cine își aruncă țigara după ce au ars două treimi din ea va inghiții mai puțină nicotină decât acela care fumează țigara până ce-i frige buzele.

Pestruele și roșata de pe față dispar, precum și vițurile pielei, decă te vei frecă pe obraz cu următoarele pomedii: 80 grame untură prăștă, 4 grame Turbith nitros și 2 gr. extract de opium. Iar pentru a destruui 60 grame untură și 6 gr. Protoiodurhydrogirat.

Petele de grăsimi și de unt-de-lemn dispar, după parchete și scânduri, decă se văruiesc cu var și după 18 ciasuri se fréca bine cu perși tari înmuiate în apă de săpun. După două asemenea tratări, cea mai mare petă dispără.

Feluriimi

De ce tinem mâna la gură când căscăm?

«Science Stiftungs» din Londra explică astfel obiceiul acesta: Acum 400 sau 500 de ani era în totă Europa superstiția generală, că dracul stă mereu la pânde, ca să intre în corpul omului și astfel să devie stăpân pe om până ce acesta moare. De obiceiul dracul intră prin gură. Dacă vedea că trece vreme multă fără ca omul să-si deschidă gura, atunci dracul făcea pe om să cașce și astfel își ajungea scopul. Aceasta e cauza pentru care unii țărani au obiciu să facă o cruce la gură de căte ori căscău și dracul nu poate să intre de frica crucei.

cii. Țărani din Spania și Italia au obiceiul asta. Alți omene, după cum sunt și cei dela noi au înlocuit crucea cu palma, cu care își astupă gura în momentul când cască.

Limbagiu sigilelor. După prescrierile mai noi ale modei aplicăm céră albă la sigilarea anunților de logodnă-căsătorie, cea negră la cele de morte, violetă la scrieri compătimite; pentru scrisori cătră servitori colorea de chocoladă. Scrisorile comerciale se sigilează cu céră roșă de colorea cinoberului; cele de dragoste cu céră roșă ca rubinul; la scrisorile de felicitare folosim céră verde; la cele de indignare — colore brună. Vînătă e colorea constanției, galbină a jalusiei, verde palid însemnă imputări. Fetite tinere sigilează cu céră rosaceă, între amici se folosesc céră albastră.

UMOR și SATIRĂ.

Intrunirea politică.

Bărbatul (citind) — Diseră o mare intrunire politică. Vor veni mulți alegători... — ce dici nevestă să me duc său ba.

Nevesta. — Cu ce haine vrei să te imbraci?

Bărbatul. — Cu pardesiul cel rupt, cu pălăria sfîrnicată și cu ghetele cele zdrențuite...

Femeia. — Atunci du-te!

La tribunal.

Președintele. — Acusatule, afirma că ai maltratat pe Maria... luând-o de cap și i-ai desrădecinat părul?

Acusatul. — Da, dle președinte, dar părul ei nu a fost natural.

Dna X... angajeză o servitoră.

— Trebuie să-ți spun, înainte de toate, că sufărtot, afară de a mi se vorbi obraznic.

— O! domna e tocmai ca și mine; o să ne înțelegem de minune!

Domna. — Astăzi, domnule locotenent, am văzut pe preferita înimii dumitale. Te felicit; e căt se poate de drăguță.

Locotenentul. — Se vede că văți uitat în oglindă, domnă.

Poșta redacțiunei.

Salon. Regretăm că nu-l putem publica. Nu este desvoltată precis idea ce te-a inspirat.

Calindarul săptămânei.

Domineca a 11-a după Rosalia. Ev. dela Mateiu, c. 18, gl. 2, a inv. 11.			
Diua săpt.	Calindarul vechiu	Călind. nou	Sorele
Duminică 22	Apost. Tadeu	2 Efraim	5 21 6 38
Luni 22	Mart. Agatonic	3 Serafina	5 22 6 36
Marti 23	Mart. Lupu	4 Rosalia	5 23 6 34
Mercuri 24	Mart. Eutichie	5 Natanael	5 24 6 32
Joi 25	Ap. Vartolomeiu	6 Magnus	5 25 6 29
Vineri 26	M. Adrian și Natal.	7 Regina	5 27 6 28
Sâmbătă 27	Cuv. Pimeu	8 (f) N. Mar.	5 28 6 26

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu TIPARIUL LUI IOSIF LÁNG ORADEA-MARE.